

Naisjärjestöt Yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry.
The Coalition of Finnish Womens' Associations for Joint Action

ADD Bulevardi 11 A 1, 00120 Helsinki, Finland
TEL +358 9 278 4780 FAX +358 9 643 193
E-MAIL nytkis@nytkis.org

CHATTI 10.10.2003

10.10.2003
qd 32, 41, 2002
04028:00/2002
davo

Viite: Lausunto oikeusministeriön työryhmän osamietinnöstä "Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio" (3.7.2003)

Osamietinnön keskeinen sisältö

Oikeusministeriön työryhmän osamietinnössä (3.7.2003) on esitetty ehdotuksia ihmiskauppaa koskeviksi rangaistussäännöksiksi ja muiksi rikoslain muutoksiksi siltä osin kun ne liittyvät ihmiskaupan, parituksen ja prostituution torjumiseen. Muut nk. Palermón sopimuksen kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvät lainsäädännölliset muutokset, jotka liittyvät uhrin auttamiseen, suojeluun ja palauttamiseen kotimaahan, todistajansuojeluun sekä ihmiskaupan ehkäisytyöhön viranomaisien välisessä yhteistyössä, työryhmä käsittelee sille annetun tehtävän toisessa vaiheessa.

NYTKISin näkemyksen mukaan työryhmän mietinnön sisältämät lainsäädännölliset muutokset ovat välttämättömiä ja esitys vastaa Palermón sopimuksen ihmiskauppaa koskevan lisäpöytäkirjan täytäntöönpano-ohjeita. Rangaistussäännökset ihmiskaupan koko ketjusta ja alaikäisen parituksesta sekä rangaistussäännös rikosten törkeistä tekemuodoista mahdollistavat ihmiskaupan ja siihen liittyvän seksuaalisen riiston tehokkaan torjumisen. Palermón sopimus velvoittaa myös kysynnän vähentämisen ja siksi on tärkeää, että seksin oston kriminalisointi otetaan osaksi ihmiskauppalainsäädäntöä. Myönteistä on myös, että poliisin mahdollisuuksia selvittää paritusrikoksia on helpotettu telekuuntelun sallimisella.

Tällä hetkellä seksin myymistä ja ostamista säädellään lokakuun alussa voimaan tulleeella järjestyslailla, joka kieltää julkisella paikalla tapahtuvan seksin oston ja myynnin. Tällä tavoin ei kuitenkaan pystytty vaikuttamaan ihmiskaupan syihin. Työryhmä esittää, että järjestyslaista poistetaan seksin ostamista koskeva rangaistussäännös, koska seksin ostamisen kieltö tulee sisältymään rikoslakiin. NYTKIS pitää erittäin tärkeänä, että seksin osto kielletään yleisesti, ei vain tietyissä olosuhteissa ja että tämä säädös kirjataan rikoslakiin. Järjestyslaista tulisi poistaa myös seksin myymistä julkisilla paikoilla koskeva kieltö, mitä NYTKIS ei pidä perusteltuna keinona estää prostituutiota ja naiskauppaa.

Seksin oston kriminalisointi

NYTKIS kiittää työryhmän ehdotusta seksin oston kriminalisoimiseksi. NYTKIS pitää seksin oston kieltämistä lailla yhtenä tehokkaimmista keinoista kysynnän vähentämiseksi. Rikoslilla ja lainsäätämisprosessilla on suomalaisessa yhteiskunnassa erittäin merkittävä vaikutus arvojen muodostukseen ja käsityksiin oikeasta ja väärästä. Lainsäädännöllä osallistutaan myös oikeudenmukaisemman yhteiskunnan kehittämiseen. Seksin oston kriminalisoinnista käytävä keskustelu on tärkeä yhteiskunnallinen keskustelu, joka lisää kansalaisten tietoa ihmiskaupan ja prostituution sukupuolten väliseen eriarvoisuuteen liittyvistä ongelmista.

Lukuisat kansainväliset sopimukset velvoittavat sopimusvaltioita ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin naisiin kohdistuvan väkivallan, naiskaupan ja naisten prostituutiosta hyötymisen poistamiseksi lainsäädäntötoimet mukaan lukien (esimerkiksi YK 1979, ratifioitu Suomessa 1986, artikla 6). Palermon sopimuksen ihmiskaupan lisäpöytäkirja velvoittaa sopimusvaltioita toteuttamaan lainsäädännöllisiä tai muita toimenpiteitä kysynnän vähentämiseksi ja laki seksinoston kriminalisoinnista toteuttaa tämän kansainvälisen velvoitteen. On huomionarvoista, että ihmiskauppaa ja paritusta koskevat rangaistussäännökset eivät sinällään vastaa seksin kysynnän ongelmaan.

Osamietinnössä viitataan keskusrikospoliisin tekemiin tutkimuksiin ja julkaisemiin selvityksiin prostituution muodoista ja laajuudesta. Poliisin mukaan Suomessa alalla itsenäisesti toimivat prostituoidut ovat erittäin harvinaisia ja prostituutio on tällä hetkellä erittäin pitkälle järjestäytyntä (s.16). Suomen katuprostituutio on hyvin vähäistä, koska prostituutio on matkapuhelinten ja internetin välityksellä tapahtuvaa toimintaa (s.53). Seksien oston kriminalisoinnin haittojen osalta työryhmän osamietinnössä (s. 52) todetaan, että kriminalisointi saattaisi pakottaa harjoittamaan prostituutiota salassa, mikä kaventaa prostituoidun vapautta valita asiakkaansa ja he saattavat joutua hyväksymään ongelmalliset ostotarjoukset ja joutua väkivallan uhreiksi.

NYTKIS huomauttaa, että seksin oston kriminalisoinnista esitetyt haittavaikutukset kumoutuvat, kun Suomessa tapahtuvan prostituution luonnetta tarkastellaan tarkemmin. Osamietinnössä todetaan, että prostituutio tapahtuu jo nyt pääosin yksityisasunnoissa, majoitusliikkeissä ja muissa julkisen vallan ulottumattomilla alueilla, joten seksin oston kriminalisoinnilla ei ole merkittävää vaikutusta prostituution siirtymiseen ns. harmaalle alueelle. Kriminalisointi ei myöskään todennäköisesti heikentäisi prostituoitujen asemaa, koska se on jo ennestään hyvin heikko ja prostituoidut elävät jatkuvan väkivallan uhan alla joutuessaan kohtamaan parittajien ja 'asiakkaiden' väärinkäytökset. Nykyisessä tilanteessa prostituoiduille ei myöskään ole tarjolla riittäviä yhteiskunnallisia tukipalveluja.

Lindstedtin, Halttusen ja Lahtisen eriävässä mielipiteessä (Eriävä mielipide 1, s. 112) vastustetaan seksin oston kriminalisointia, koska se hankaloittaisi asiakkaiden ja poliisin yhteistyötä paritusrikosten selvittämisessä. Ottaen huomioon työryhmän kokonaisehdotuksen edellä mainittu peruste on jossain määrin harhaanjohtava. Työryhmä esittää telekuuntelun lisäämistä pakkokeinolakiin ja mietinnössä todetaankin, että ostajilta saaduilla tiedoilla ei enää olisi merkitystä, koska ihmiskaupan ja parituksen esitutkinnassa voitaisiin käyttää telekuuntelua (s.54).

NYTKISin näkemyksen mukaan seksin oston kriminalisointi antaa selvän viestin prostituoiduille siitä, ettei heidän toimintansa ole laitonta, mikä antaa prostituoiduille mahdollisuuden hakea yhteiskunnalta apua ilman leimautumista rikolliseksi. Seksien kriminalisointi saattaisi myös parantaa prostituoitujen ihmisoikeuksia esimerkiksi liikkumisvapauden suhteen. Valitettavasti uuden järjestyslain sisältämä seksin myymisen kieltö vaikuttaa kuitenkin prostituoitujen pysyttämiseen ns. harmaalla alueella ja vaikeuttaa heidän mahdollisuuksiaan hakea apua ja saada esimerkiksi terveyspalveluja.

Uhrien auttaminen, todistajansuojelu ja muu Palermon sopimuksen täytäntöönpano

Palermon sopimuksen toimeenpano edellyttää ihmiskauppaa ja paritusta koskevan lainsäädännön lisäksi toimia uhrin auttamiseksi, mahdollisten rikoksen todistajien suojelemiseksi sekä viranomaisten välisen yhteistyön (esimerkiksi koulutus) tiivistämiseksi ihmiskaupan torjuntatyössä. Ihmiskaupan

uhriksi joutuminen on pysyvästi ihmistä traumatisoiva tapahtuma. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että ihmiskauppaa koskevien rangaistusten lisäksi lainsäädännössä huomioidaan myös uhrin turvallisuus ja mahdollisuus avunsaantiin. Uhrilla tulee olla oikeus yhteiskunnan tarjoamiin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä mahdollisuus hakea tilapäistä oleskelulupaa. Uhrien asemaa tulee myös parantaa oikeudenkäynnissä esimerkiksi tarjoamalla oikeudenkäyntiavustajaa tai tukihenkilöä.

Koska ihmiskauppa on pääosin rikosorganisaatioiden toimintaa, on lainsäädännössä turvattava myös todistajien suojelu. Suojeluohjelmia tarvitaan Suomessa myös ihmiskaupan liepeillä esiintyvän muun organisoidun rikollisuuden kuten huumausainerikollisuuden torjunnassa.

NYTKIS vaatii, että Suomeen on perustettava yhteiskunnan varoin tuettava tukipalveluverkosto, joka mahdollistaa sosiaali- ja terveysviranomaisten, oikeusviranomaisten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyön uhrien auttamiseksi.

Muita huomioita

Ulkomaalaislainsäädäntö

Ulkomaalaislainsäädännön sisältämät säädökset saattavat joiltakin osin koskea myös ihmiskaupan uhria. Hallituksen esityksessä (HE 28/2003) ulkomaalaislaiksi ja eräiksi siihen liitetyiksi laeiksi ei ole erikseen huomioitu Palermon sopimuksen sisältämiä velvoitteita naiskaupan uhrin auttamiseksi. Näin ollen säädökset oleskeluluvan ja turvapaikan myöntämisestä sekä ulkomaalaisen käännyttämisestä seksin myymisen perusteella on sovitettava vastaamaan Palermon sopimuksen velvoitteita.

NYTKIS muistuttaa, että naiskauppaa koskevan lisäpöytäkirjan artikkelit 6, 7 ja 8 velvoittavat sopimusvaltioita auttamaan ja suojelemaan ihmiskaupan uhria, tarjoamaan uhrille väliaikaisen tai pysyvän oleskeluluvan sekä huolehtimaan uhrin turvallisuudesta kotimaahan palauttamisessa.

Kansainvälinen yhteistyö

Ihmiskauppaan kuuluu olennaisena osana valtioiden rajat ylittävä rikollisuus. Siksi ihmiskaupan vastaisessa työssä korostuu se, miten ihmiskauppa koskeva lainsäädäntö on toimeenpantu Suomen lähialueilla. Pohjoismaiden neuvostossa on tehty kuluvana vuonna jäsen ehdotus prostituution ja naiskaupan vastaisista toimista. Ehdotuksessa Pohjoismaiden neuvosto suosittaa yhtenäistä lainsäädäntöä seksuaalipalvelujen ostosta Pohjoismaissa. On tärkeää, että Suomen viranomaiset tekevät yhteistyötä muiden maiden viranomaisten kanssa ihmiskauppaa ja sen torjumista koskevan tehokkaan lainsäädännön aikaansaamiseksi.

Helsingissä 9.10.2003

Lotta Viinikka
hallituksen puheenjohtaja

Taina Riski
pääsihteeri

Huomioitavaa: Kristillisdemokraattiset Naiset ry yhtyy NYTKIS ry:n lausuntoon muilta osin paitsi pitää aiheellisena seksin myymistä koskevan kiellon säilymistä järjestyslaissa.

Naisjärjestöt Yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry:

Kokoomuksen Naisten Liitto ry.
Kristillisdemokraattiset Naiset ry.
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry.
Perussuomalaiset Naiset ry.
Sosialidemokraattiset Naiset
Suomen Keskustanaiset ry.

Suomen Naistutkimuksen Seura ry.
Svenska Kvinnoförbundet r.f.
Unioni, Naisasialiitto Suomessa ry.
Vasemmistonaiset
Vihreät Naiset ry.